

קול הגבעה

בטאון תורני

להשמיע ברמה קול התורה המחשבה והיראה
וצרכי כלל שכונת גבעת שאול

גליון 1 סיון תשס"ט

קול העורך

אליך, תושב שכונתינו המעטירה, - זה אשר עמל בכל שעות היממה בעיסוקיו, ואף מתרפק באהבה על דף הגמרא להבינה עד דק על שלל מפרשיה. לבטח הנך שואל, ואם לא - מהרהר, לשם מה נצרך אני ל'עלה ראש הגבעה', מה תהיה תרומתו לאותן הוויות בהן אני עוסק במשך היום.

אקדים ואומר לך, את שכתב פעם רבי א. י. קפלן זצ"ל בפתח דבריו: "לא רבים יקראו את דברי. אך לא לרבים אני צריך וגם לא רבים צריכים לי. כלום יש להם פנאי לאותם 'הרבים' בשביל דברים שאני עומד לדבר בהם? לכל היותר יוכלו לקמץ לי משעתם קצת-זמן שלפני השינה, לקריאה חטופה והסכמה יתומה, ואחר כך גם לניד כתפים ולאמירה קלושה מתוך תרעומת: 'מה בא זה ללמדנו? למה מדפיסין דברים כאלה? קמחא טחינא טחיני'.

כן, הצדק אתם. לא ללמד, לא לחדש באנו. אבל אוי לו לאדם שאינו רוצה אלא ב'חדשות', בשעה שהישנות שהן מוסדות חיינו הולכות ובלות מזקן, באין בדק וטפוח; הולכות ורפות, הולכות ונופלות... ליחידים דברי. עוד יש כאלה במחנה היהדות..."

ודוקא לעת הזו, ששכונתינו "גבעת שאול" כבר אינה שכונה של אותם יחידים, ובשנים האחרונות הרחיבה ירכותיה לברכה, מן הראוי היה, להוציא עלים תורניים אלו, שיעלו את ראש הגבעה התורתית לסדר יומינו, ליהנות ולהתענג על חידושי התורה וההלכה, מבוינה ובניה של שכונתינו המעטירה - ולא לו חפצנו להקים בטאון זה, שיהווה במה לשיח שכונתי תורתי מגוון, שירחיב אפקיו ויביא המידע הנחוץ לכלל תושביה.

בטאון זה יוצא לאור עולם בעידודם של רבותינו רבני השכונה שליט"א, אשר בירכו על המהלך והביעו תקוותם כי יהווה הדבר בית ועד להחדרת הרחוקות והגשמיות בשכונתנו.

בבימה זו, שמתעתדת לצאת אי"ה בתחילה לעתים מזומנות רבות, ובהמשך בקביעות מידי שבת בשבתו, יוכלו רבני השכונה, ואלפי בניה ותושביה להביא מדברותיהם לפני המעיניים, בדברים שיש בהם בנותן טעם להוסיף ולהחכים את הקוראים, בהם תהיה פינה מיוחדת לשאלות אקטואליות מצויות בזמנינו שלא נאמרה לגבם תשובות מפורטות בספרי הפוסקים, ורבניה ומוצי"ה של שכונתנו יעלו זאת כאן על שולחן הלומדים לעורר לב המעיניים. בנוסף, יהיה מדור מיוחד לחידושי תורה קצרים וערוכים לפרשיות התורה, שרבים יהנו לאורם בהתענגם על הפרשה, ולמאמרי מחשבה והתעלות, מרביתנו משפיעי היראה הדרים בשכונתנו. כשלכך נצרך מדור חשוב להנעשה ומתרחש בשכונתנו בדברים חשובים וראויים לידיעת הכלל כולו. ופינת חמד לילדי הצאן, שיוכלו להתענג על חידודים תורתיים שיעסיקו את מורם בימי השבת, ויניבו פרסי עידוד.

בשל היות הבטאון שופרם של כלל תושבי השכונה, נשמח עד מאד להתערבות הדדית של כלל התושבים בעצה ובכתיבה, כשהדבר ייעשה בשיתוף פעולה ובאחדות מופלאה, כיאה לשכונה מרוממת שחפצה להתעלות ולגדול בסולם העולה בית ה'.

•••

"קול הגבעה" - כשמו כן הוא, בא לעלות לראש הגבעה בשכונתנו את הנושאים החשובים והמרתקים, הנוגעים לדרך העליה המסורה לנו מדור דור, ולידע החשוב הנצרך לכל אחד מעמנו החפץ לדור במקום של תורה לאורך שנים וימים מתוך הרחבה.

העורך

דבריהם
הם
זכרונם

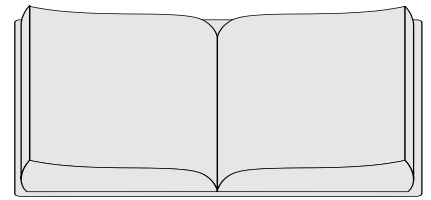
המשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה פנינים לחג השבועות

בחג השבועות בבוקר אחר לילה של התמדה גדולה משסיימו את התפילה בבוקר, אמר המשגיח לתלמידיו, הן עכשיו קבלנו את התורה וזה הזמן לרקוד והיה שמח ושש עמהם שעה שלימה... ולא נתן לאף אחד להישמט במשך שעה ארוכה כשעמד ליד הדלת ושמר על כך.

פעם אמר בשיחה, שבי ימים שמחים ועולזים אנו עם התורה, בחג השבועות ובשמחת תורה, ומה חילוק יש ביניהם? בחג השבועות זהו יו"ט על הרצון לקבל את התורה ולהשתלם בה יותר ויותר, ואילו בשמחת תורה זהו תחושת השמחה האיך התורה מקיפה ומסובבת את כל חיינו...

בחג השבועות אמר לאחד מנכדיו, כי מצטער הוא שאין אנו נוהגין כמו בחו"ל, שיש להם בי ימים חג השבועות. אך מיד חזר בו באומרו, הן יום אחד של חג השבועות בארץ ישראל שוה יותר מימים רבים בחו"ל...

בשיחה בישיבה אודות הנאמר בסוכה [מו,א] כי כלי מלא מחזיק, כלי ריקם אינו מחזיק, שפירוש הדבר הוא כי אדם מלא בפנמיות בכוחו להחזיק רוחניות, ואם הוא כלי ריקם זהו הכלי לכל דבר רע, וזהו מה שאחז"ל וכל מי שאינו משיג ד"ת על ליבו נותנים לו הרהורים וכו', שכן בניית הפנימיות היא הערובה לינצל מכל הרע, וזהו שבכח כל יחיד בחג השבועות לידבך ולמלא כליו בתורה שהיא הערובה היחידה לינצל מכל רע.

בדין קימה לכבוד אב ורב

למורא שמים, אמנם בכיבוד אב אמרו שהקפיד יותר מכבודו. ומצינו שיטה במאירי קידושין [לג, ג] שכי' וז"ל תלמיד היושב לפני רבו ועוסק בתורה אינו זקוק לעמוד מפניו כל זמן שהוא יוצא ובא אלא ב' פעמים ביום, דין שיטתו כבודו לכבוד שמים, אבל ב' פעמים ביום יעמוד מפני רבו אפי' בשעה שעוסק בתורה, הא כל שיושב במקרה ות"ח עובר עומד אפי' מאה פעמים, והוא שאומר בב"ב רב אסי כד הוה חליש מגירסא אמר איקום אפתחא דבי מדרשא דכי חלפי רבנן איקום מקמייהו. ולא ידעתי מקומה, אמנם בברכות [כח, א] איתא ר' זירא כי הוה תליש מגירסא הוה אזיל ויתיב אפיתחא דבי' ר' נתן בר טובי, אמר כי חלפי רבנן אז איקום מקמייהו ואקבל אגרא, וכח"ל איתא בעירובין [כח, ב] דהוה אזיל ויתיב אפיתחא דרב יהודה בר אמי, וע"י באגרא דפרקא [סי' שמ"ה] שכל הרואה משתומם וכי סלקא דעתך שעשה זה התנא המצות כדי לקבל שכר שאמר ואקבל אגרא, ות"י דבוהר מבואר דמש"כ בתורה מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך, שהיא הבטחה כשתקיים המצוה הזאת, והי זה שכרך ויראת מאלוקיך, א"כ לפי"ז בזאת המצוה מותר לעשותה ע"מ לקבל פרס, היינו היראה, ופי' עפ"י"ז המשנה אבות [פי"א מ"ג] אל תהי כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם, היינו שזה מוטל עליכם לעשות המצוה אשר שכרה מורא שמים, זה מוטל עליכם לעשותה דוקא ע"מ לקבל פרס.

והברכ"י [סי' ר"מ סק"א] כתב ראיתי להרב המופלא חסידא קדישא כמהר"ר חיים בן עטר בסי' ראשון לצין שכי' שאינו חייב לעמוד מפני אביו אלא ד' אמות, ולא כרבו שחייב לעמוד מפניו מלא עיניו, וכיו"ב החמירו דכל מלאכות עבד תלמיד עושה לרבו, משא"כ לאביו לא אמרו הכי, משמע דאינו חייב כ"כ וחומר ברבו מאביו ע"י"ש באורך. והרב מהר"י עאייאש בסי' בני יהודה [נז] חלק עליו מסברא בעלמא ע"י"ש, ותמיהה לי דנעלם מהם מה שכתב הרמב"ם פי"ו דממרים וכו', הרי בהדיא דאביו שווה לרבו בעמידה ובשימוש. וע"י ראב"ן דף קל"ד קידושין בזה"ל, ולרבו מובהק כמלא עניו, ולהכי נהגו לעמוד הבן לפני אביו בבית הכנסת עד שיושב אביו, והה"ד שיעשה לרבו מובהק שרוב חכמתו ממנו. ובערוה"ש [סי' רמ"ב סעי' מ"ד] כתב, ודע דאביו לא נתבאר מתי צריך לעמוד, ונראה דבוה לא גרע מרבו, או אפשר דא"כ כ"כ מפני קירבתם הגדולה זה לזה, ואינו מקפיד כ"כ, וכמ"ש על דין שבסעיף הקודם ויש להתישב בזה ע"כ, ולפי מה שנתבאר דינו כרבו מובהק. [מפי השמועה - ראה בהרחבה באוצרות התורה, תש"ס ד שהובאו הדברים בארוכה].

הטור [יו"ד סי' ר"מ] כתב, וחייב לעמוד לפניו, וכתב ע"י הבי"י שם [קידושין לא, א] רב יוסף כד שמע קול כרעא דאימיה אמר איקום מקמיה שכינתא דאתיא, וכן משמע מדאיבעי לן התם [לג, ב] בנו והוא רבו מהו לעמוד מפני אביו, משמע דבאינו רבו פשיטא דחייב לעמוד מפניו. ופסק כן בשו"ע ולבוש סעיף ו' חייב לעמוד מפני אביו, ובסי' נחלת צבי [מהפתי"ש] נסתפק אי סומא חייב לעמוד מפני אביו ואמו ורבו כשידוע שהם לפניו או לא, והוכיח מגמ' הג"ל דרב יוסף סומא הוה ועמד בפני אמו, וחילק בין רבו שאינו מובהק כיון דאין חיוב לעמוד חוץ לדי' אמות כיון דלא מינכר כ"כ שמפניו הוא עומד, הה"ד בסומא פטור, אבל רבו מובהק והחייב אפי' חוץ לדי' אמות אע"ג דלא מינכר כ"כ שמפניו הוא עומד, וכן באביו, משמע כאן בשו"ע דאף חוץ לדי' חייב לקום.

וצ"ל דהוא מטעם הש"ך כיון דחייבין אף ביותר מד"א איכא הידור, א"כ גם לענין סומא, ומה שכתב בבאה"ט של מהר"י"ט סי' רמ"ד בשם בית הלל דאפי' סומא חייב לעמוד בפני ת"ח, לא נמצא כן בב"ה, רק אם הת"ח סומא חייבים לעמוד לפניו, וסיים דמ"מ צ"ע בזה. ומצאתי מקור לדברי הטור על חיוב קימה בפני האב, שמקורו מדברי רבינו הרמב"ם [בפי"ו מהלכות ממרים סוף ה"ג] וז"ל ומוציא ומכניס ומשמשו בשאר הדברים שהשמשים משמשים בהן את הרב, וכתבו בהג"מ [אות ה'] ובכס"מ שלמדו מרב יוסף פ"ק דקידושין וכאשר כתב גם בב"י.

והערוה"ש [סעי' כ"ד] כתב דפשוט דצריך לעמוד מלא קומתו, וגם נראה מהגמ' שם דרק כששומע קול פסיעות אביו או אמו צריך לעמוד, ע"ש. ואינו יודע מה כוונתו, דאדרבה זה יותר מד"א הוא וקודם לזה היאך יעמוד, ומהיכן ידע שבאים. וכנראה כונתו דאפי' רואה אותם כל שאין שומע קול פסיעתם אין צריך לעמוד, ואין נראה כן מהגמ', אלא משמע אע"ג דאינו רואה אותם כיון ששומע קול פסיעתם חייב לעמוד.

ונסתפק הערוך השולחן, דהנה ברבו אמרו חז"ל [לג, ב] שאין לו לקום מפני רבו אלא שחרית וערבית שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים ע"ש. ולכאורה גם באביו ואמו הדין כן, דלא מצינו שיגרע כבוד רבו מכבוד אביו, ועוד שלא יהא כבודם מרובה מכבוד שמים, וע"כ כשאביו ואמו נכנסים לו כמה פעמים ביום א"כ לעמוד מפניהם אלא שחרית וערבית, או אפשר דלהירושלמי [ה' בתוס' קידושין ל, א] שאומר שהעדיף הכתוב כבודם מכבוד שמים חייב תמיד לעמוד מפניהם, או אפשר שמפני הרואים צריך תמיד לעמוד כמ"ש התוס' שם לענין תלמידים שאינם דרים בבית הרב, ע"י"ש וצ"ע, וגם נראה שאם דרים בבית א' או בחצר אחד לא שייך קימה בפניו רק בבואו מבהמ"ד וכדומה כמובן.

הרי נסתפק הערוך השולחן אם דין אביו חמור בזה מדין רבו, דברבו [בסי' רמ"ב סמ"ה] כתב בפשיטות אין ת"ח רשאי לקום מפני רבו אלא שחרית וערבית וכו', ולא הביא דעת רב אלפס [קידושין יא, א] והרא"ש פ"ק דקידושין סי' נ"ו שהביא הטור יו"ד סי' רמ"ב סעי' י"ד והלבוש שם סעי' ט"ז כתבו בשם וי"א, וכתב עליו הש"ך [ל"ז] שהוא דעת הרא"ש והטור, ובבדק הבית כתב שכן פסק הרשב"א סי' קמ"ד.

אמנם שם ברשב"א לא הזכיר מחלוקת ר' אלעזר ור' ינאי, אלא הא דאמר ר' אלעזר אין ת"ח רשאי לעמוד מפני רבו בשעה שעוסק בתורה, לייט עלה אביו, וע"ז כתב כאן דרב אלפסי לא כתב רק אידך דר' אלעזר, כל ת"ח שאינו עומד מפני רבו נקרא רשע, ולא כתב ההיא אחריתא דר' אלעזר, ומוכח דס"ל דחייב לעמוד מפני רבו אפי' עוסק בתורה וכדאב"י, אבל אין ראיה מזה דס"ל דר' אלעזר פליג על ר' ינאי. ואפשר ס"ל דר' אלעזר מיירי שלא קם אפי' ב' פעמים, או שהיה אחרים וכמ"ש התוס', וכאשר פסק הרמב"ם פי"ו ה"ח, ומהיכן מוכח דהרשב"א חולק על הרמב"ם והרא"ש, ונתן טעם להרי"ף, שהרי ר"ע השוה מורא החכם

אימרה נכוחה

אימרה ישראל מגדולי הדורות זצ"ל

בפרשת נשא שנינו יוהתודו על חטאתם אשר עשו, וברשי"י חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשלוח, אלא כ"א מתפלל על עצמו. ואמר מרן הגרא"מ שך זע"י"א שלפנים מישראל לא רצו הכל לגדולים לבקש מהם עצות וברכות על כל דבר שנצרכו לישועה וברכה, ואפילו למרן החפץ חיים זע"י"א שידעו הכל כי כבן לפני המקום הוא, לא באו אליו על כל משאלה.

שאלו נכדו אם זוהי מעלה או חסרון, כלום איכשר דרא? השיב ע"כ מרן הגרא"מ שך - סיבת הדבר היא משום שכיום מתעצלים לחשוב לבד ולהתפלל לבד!!

מעשיו הגיד לעמו... מעשה מאלף המלמדינו אורחות משכיל

ניגונה של תורה...

אחת מהתקופות הקשות שניחתו על ישראל לדורותיה היא גזירת הקנטוניסטים, יש שקבעו ברורות כי היא היתה הקשה שבגזירות שניתכו על יהדות מזרח אירופה לפני כמאתיים שנה. ניקולאי הראשון ימ"ש נטל תקנה צבאית נושנה מימי פטר הגדול שכללה והרחיבה את המטרה למעט את היהודים ברחבי רוסיה ככל האפשר, וכפי שהתבטא אחד הרבנים באומרו כי כל סעיף באותה תקנה נכתבה בסכין תער...

הילדים היהודיים, בשונה מבני אנשי הצבא שנלשחו גם הם לקנטונים והוגלו לרחבי ארץ מרוחקים במרחבי רוסיה, הם הופקדו בידי איכרים, ובגיל י"ח שנים הם החלו עשרים וחמש שנות שרות ארוכות מייסרות ומפרכות בצבאו של ניקולאי הראשון, וכך מצאו עצמם מעטים משוחררים מצבא המות בהיותם כבני ארבעים מנותקים מכל זיק יהודי, ומתנהגים כגויים גמורים.

אבות ואמהות רבים הלכו לעולמם כשבלבם צורבת כמכוות אש, החרדה אודות גורלו הרוחני של בנם הקנטוניסטי שנלקח מאתם בחטף לפני שנים רבות, ולא היה בידיהם להפגש עמו בשנית ולפחות ליפרד ממנו בטרם יעצמו את עפעפיהם.

אך היו יוצאים מן הכלל, ואודותם נסוב סיפורינו, באותה תקופה התגוררו ברוסיה זוג יהודים מבוגרים רבי יואל הי"ד ורעייתו הצדקת, שזמן רב התפללו בסתר לאביהם שבשמים שיושיע אותם בפרי בטן, כעבור זמן הם אכן זכו ונולד להם בנם יחידם מחמדם, אלא שכעבור שבע שנים בלבד... הוא נקרע מחיקם אל ה'קנטונים', ומיני אז הם לא מצאו מרגוע כל ימי חייהם, נשמתם היתה תלויה בגופם, ואילולי פתיל האמונה שחיברה לגופם מן הסתם לא היו מאריכים ימים לכל הפחות עד לאותו יום נורא ואיום שבו היה המעשה.

האב הנדכא לא פסק מתלמודו בכל עת ושעה, תדיר הוא ישב רכון על גמרתו הגדולה והוגה בה כבאותם ימים מאושרים שבהם עמדה עריסת בנו מחמדו בתוך הבית למול מקומו, ותושבה מביט בערגה בעיני אביו שזהרו מאותם הוויות מקודשות שעסקו בהם רב הונא ורב חסדא...

לעתים היו עיניו מתקשרות בדמעות, ובעודו מוחט את חוטמו ומחניק את יבבותיו לבל תשמע רעייתו את נגיחותיו ותצטרף לקול הבכי הגועה, היה נושא תפילה לבוראו שיחוס וירחם על נשמתו האומללה של בנו מחמדו.

אותו יום לא ימחה מזכרונו... בלא סיבה מובנת לעין כל דפקו קלוגי ניקולאי בפתח הבית, הם הוציאו במכות אכזריות את גופו הרעוע של רבי יואל, שנלקח למעצר שסופו בלתי ידוע, לבה של רעייתו שהיה מרוסק לשברירים לא עמד לה, והוא נדם עם צאתו מן הבית, רבי יואל עוד הספיק לראות אותה קורסת על מפתן הבית ומובלת בחרדה על ידי שכנים אוהבים לתוככי הבית.

החיים נגמרו. הוא הובל לבית הסוהר, צינוק קטן ודחוק היה מקור מחייתו הבא, אך גמרתו שהיתה בחיקו

היוותה מקור איתן ואמיתי למחייתו... מידי פעם בפעם הוציאו אותו מן הצינוק המחניק, והעמידו אותו בפני חבר שופטים שדנו עמוקות במעשיו שאין בינם ובין האיש הנידון לפנייהם ולא כלום, והגזר דין ניתן... רבי יואל אף לא הקשיב לאותו גזר דין, הסוף היה ברור, מוחו היה נתון לקושיא עצומה שהזדקרה במוחו מאמש, דברי הגמרא בסוגיית גוד או איגוד לא התפרשו לו היטב, הוא זכר כי הרשב"א מעלה ארוכה לבעייתו, אך לא עלה בדל מחשבתו לבקש מסוהריו שיואלו בטובם להמציא לידיו את ספר הרשב"א...

בלית ברירה הוא המשיך בלימודו, ובפיו נשא תפילה חרישית לבורא עולם שייענה לשתי בקשותיו היחידות: שבנו מחמדו מרדכליה ישוב לכור מחצבתו כיהודי, ושספר הרשב"א ימצא לידיו להבין את הגמרא הנוקשית.

פעמים רבות היה מביט מן החלון הקט שבפינת צינוקו לעבר העצים העירומים, אך מוחו היה בשמים בעוד סוגיה ובעוד תוספות להבינה עד דק. דפיקה על דלת תאו הטרידה אותו מהרהוריו, היה זה ממש ברגע שבו סיים לחבר את חוטי מחשבתו ולארוג אותם למטווה מרהיב ביופיו להבנת הסוגיא העמומה, ורק רשב"א היה חסר לו למצות עד תום... והבן יקר שלו... הבן יקר...

הוא נשא עיניו לעבר הסוהר שניצב בפתח חדרו, עיניו היו מושפלות, מחוסן ומאומן ככל שיהא, מעולם לא הצליח להישיר מבט לעבר פני האסירים בעת שהודיעו לו כי עליו להתחיל לספור את שעותיהם האחרונות עד להוצאה להורג... חמש שעות לאחר מכן היה תפקידו לברר אם למוצא להורג ישנה בקשה אחרונה, במוחו זוכר הוא את שלל הבקשות של העומדים לתליה... והוא היה מוכן לכל בידועו כי איש לא יוכל להפתיע אותו.

כעבור אותו זמן פנה לרבי יואל שנראה היה כשבר כלי בשואלו: מה בקשתך האחרונה, יהודי, קודם עלייתך לגרדום??

"רשב"א" - ענה רבי יואל, בקש מאחד מעושי דבריך שיסור נא לבית הכנסת הקרוב של היהודים, ויבקש מהם ספר בשם רשב"א... זוהי בקשתי האחרונה.

כעבור זמן הרשב"א היה מונח בחדרו, בין דפיו גילה דף חיזוק באמונה ויודיו מפורט שצירף לו יהודי מבית הכנסת... הוא נטל את הרשב"א בזריזות, פתחו במקום המיועד במסכת ב"ב... והחל לקרא בשקיקה, הוא לא לגם מהמים הזכים שהוצבו בחדרו, עינו לא פזלו אל פרוסת הלחם הטרסה שהכונסה לחדרו כמחווה אחרונה יחד עם תפ"א מהבילים... רשב"א... זה הכל... כלי ערך שבו ניתן להבין את הגמרא שמוקשית בעיניו זה זמן רב...

לאחר שעה קלה כשאורו עיניו בסוגיא הנידונה, הוא סגר את 'הרשב"א' חיבקו בחום ונשק לכריכתו, ומצא עצמו רוקד משמחה לקול צלילי ניגון... הוא החל לדמיין עצמו לופת בידי השבריריים אחדים מסובביו ורוקד עמן לקול החצוצרות בשירת אשר בחר בנו...

במוחו החלו לעלות מחשבות... לו היה זה יום חתונתו של בנו מחמדו 'מרדכלה', לבטח היו רוקדים רבים יותר, היכל הנגינה היה מלא כולו, בן יחיד להוריו... הנה רבש"ע רוקד אני לכבודך, כל

כולי שלך, רק שלך, גופו בער כלהבה, קירות הצינוק נמסו, התאדו להם, וריקוד של תורה שהתנסך בניגונה של הגמרא הכרוכה בספר הרשב"א ניסר בחלל האויר.

לפתע, התזמורת נאלמה דום, הנגנים נמלטו על נפשם, קירות הצינוק שבו וסגרו עליו, ובמחשבתו... בני יקירי מרדכליה מה יהא עליו? מי ערב לאותן דמעות רותחות שניגרו מעיני ליד עריסתו והתבללו יחד עם דמעותיה המורתחות של רעייתו נשמתה עדן, שיחלחלו משהו בליבו הניכר של מרדכלה???

הוא בכה את כל ארבעים שנות הגעגועים לבנו מחדו, מרדכלה, תכול העיניים וכתם הלידה בקצה אוזנו, וחיוך שובה לב....

אצבעות חסונות לפפו את כתפיו הרוטטות, 'אל תבכה...' הוא שומע את הסוהר מדבר, עוד מעט הכל יגמר, כתת היורים עומדת וממתינה לך מחוץ לחדרך...

בצאתו לחלל האויר, הוא הביט בדמותו של הסוהר, כפתיים רחבות, תספורת צבאית קפדנית, שפתיים חיוורות, עיניים תכולות, כתם לידה על קצה התנוך... 'מרדכליה' הוא זועק... מרדכליה שלי... הוא קרס אל זרועותיו החסונות של הסוהר הנבוך, מים קרים העירוהו מעט מעלפנו, ושוב... הוא החל זועק מרדכליה, הנה אבא, מצאתיך... בא לאבא, התחנן ופרש את זרועותיו הרועדות. הסוהר הנבוך התרחק לרגע מן האסיר המבולבל, נעץ בו מבט קשוח ומפטיר לעברו: לא יעזרו לך כל מהתלות שבעולם, גיא ההריגה הוא חד סטרי וגורלך כבר נחרץ...

לרגע, הוא החל להסס, שמא טעיתי, אולי מאויי השתלטו על מחשבותיי והפכו לחזיון ומשאלת לב, ואין זה מרדכלה שלי??

כתת היורים עמדה למולו.

'הגיע הזמן...' החל לחוש לעצמו... בהביטו אל תוך לועי הקנים שמבעדם יגיחו הכדורים שיפלחו את גופו עוד רגע קט, הוא החל לחזור על הסוגיא שכה אהב בגוד או אגוד... הרשב"א... הן יקחו מרצחיו את גופו אך לא את נפשו ונשמתו, בשרו יפול אל השלג, אך נשמתו תעלה אל על אחר שהוא שלם עם הבנתו בסוגיא, ואחר שדברי הרשב"א נהירין וברורין לו... ומילות הגמרא שכה היו אהובות עליו החלו להתנגן מפיו - ... אמר רבא... איי איי איי... אמר רב הונא...

זעקה אדירה פילחה את חצר הנידונים למות: 'טאטא!!! אבא!!!!!! זעק הסוהר תוך ריצתו לעבר המנגינה המזדקרת... זו המנגינה שזכר בהיותו ילד קט, כשאביו היה לומד בקול זה ליד מיטתו... טרם פילחו כדורי המרצחים את גופו, עוד הספיק רבי יואל לשמוע את מרדכלה שלו בוכה לעברו בקול גדול: טאטאני... אבליה... אמר רבא... אני זוכר את זה שם בבית הקטן היית מנגן ככה את הגמרא... ניגון שנחרט בקרבי...

קולות הירי המשיכו להדהד, גופו שותת הדם של האבא המיוסר נפל שדוד על השלג הצח, אבל בנו נותר לחיות כדי לספר את הסיפור המרטיט על ניגון הגמרא של אבא שהציל אותו מבאר שחת והשיבו לכור מחצבתו לתורה... את מנגינת התורה אי אפשר להפסיק.

בשדה החינוך

בימה לחינוך מגדולי המחנכים

רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל

"חנוך לנוער על פי דרכו"

שני חלקים מצינו בחינוך: פנימי וחינוכי. בענין צורת החינוך מצינו שני מהלכים, נמשיל אותם מעולם הרפואה. לפעמים יש לאדם פצע בידו - הרופא מורה לו למרוח על הפצע משחה, ועל ידי כך הוא יתרפא בעזרה. אולם לפעמים הרופא לא מסתפק במשחה,

והוא מורה לו ליטול כדורים. "כיצד כדורים הנכנסים לתוך גופי ירפאו את הפצע בידו? - תמה האיש, והרופא מסביר: "מבדיקה שערכתי מתברר שיש לך זיהום פנימי. הפצע החיצוני רק מעיד על חיידק הנמצא עמוק בתוכך, ולשם ריפוי פנימי לא תועיל משחה. יש צורך בתרופה פנימית יותר, כאנטיביוטיקה" וכו'.

כך גם בענין החינוך: כשילד מתחצף, לדוגמא, ישנה אפשרות ללמד אותו כיצד לדבר ולהרגיל אותו בזה [ריפוי חיצוני], אך ישנם מקרים [זוהי המציאות בדר"כ] שהחוצפה נובעת מנקודה פנימית כלשהי, ולשם כך לא יועיל ללמדו כיצד לדבר, כי המכה אינה בפיו אלא בפנימיותו, שנשמתו ישנו 'זיהום' כלשהו שיש לעוקרו מהשורש.

הנה בחינוך הכללי מטפלים בדר"כ רק בחלק החיצוני - איך לדבר, ומה לדבר או לא לדבר. התועלת מכך מוטלת בספק גדול. הן כבר שמענו שבשואה האיומה היו שני נאצים ימי"ש שבשעה שהעבירו גופות מתאי הגזים לתנורים אמרו אחד לשני: 'ביטעי' ו'דאנקעי' [בבקשה! ו'תודה! ...! כלומר, הכל תלוי בתוכן הפנימי של האדם, וצורת דיבור נאותה אינה ערובה לכך שאדם זה נעשה כבר עדין, נחמד והגון, וק"ו לא ירא-שמים וקדוש].

אחת הבעיות הגדולות שלנו: איננו מחנכים את הילדים להתפלל כראוי, ולכן התפילה נעשית על ידם ללא כל חשק והתלהבות, וחבל מאוד שכן היא ההתייחסות, מאחר וכל תפילה היא בבחינת עולם מלא שבכוחה להחזיק את הילד לעולם!

לתפילה ישנה חשיבות עצומה לילד, וכאשר אינו מתפלל יום אחד או כמה ימים, דומה הדבר כאילו הוא צם - לא אכל ולא שתה - באותם

ימים, ומי יודע איזה נזק בלתי הפיך נגרם לו עי"ז לעתיד!

באמירת פרק תהלים אחד טמונה עוצמה נוראה. כשיהודי אומר פרק תהלים, הרי זה כאילו דוד המלך ע"ה בעצמו אמרו, שהרי "כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר" (יבמות צו ע"א). הרי לנו שע"י אמירת פרק תהלים, הננו זוכים לכך שדוד המלך ע"ה יתפלל עלינו אלא שאיננו עמלים להחדיר בעצמנו ובילדינו תחושת אמת זו.

זהו, אם כן, היסוד הראשון בחינוך יהודי טהור: לדעת שכל מילה של תורה מחדירה בילד קדושה ומחוללת בו מהפך של ממש!

אמנם ענין זה שייך גם בצד הרע. כשם שכל מילה של תורה משפיעה, גם אם ההשפעה אינה ניכרת מיד, כך גם לכל דבר רע ישנה השפעה גם אם היא לא נראית באופן מיידי.

ילד שראה חלילה מראות אסורות, אנו חושבים שכשהוא יגדל ויכנס ללמוד בישיבה יישכחו ממנו כל אותם מראות, והוא ישב וילמד בלי כל הפרעות. זוהי טעות גדולה וחמורה! ראשית, אדם אינו שוכח דברים שראה.

זוהי המציאות, וכל אחר יכול לבדוק זאת על עצמו! אך גם אם היינו חושבים שאדם שוכח דברים, מ"מ עלינו לדעת כי טומאה שנכנסת לתוך האדם הריהו כמחלה ממארת המקננת ח"ו בגופו של האדם והוא אינו יודע ממנה. הוא יכול להיראות בריא ושלם, ללכת ואף לרוץ, עד שביום אחד המחלה מתפרצת ואוכלת בו כל חלקה טובה!

תופעה זו קיימת לא רק אצל ילדים. גם מבוגרים עלולים להיכשל במראות אסורות. לפעמים יושב לו אברך בחדר המתנה לרופא, ועל השולחן מונח עיתון ובו תמונות לא צנועות. מתוך חוסר ידיעה הוא מדפדף בעיתון דף אחד או שנים, ומיד סוגר כשמבחין במה מדובר! אך מה שכבר הספיק לראות נכנס בו. אש של טומאה מחלחלת לתוך עומק נשמתו ומשאירה בו רושם בל ימחה!

לא באתי כדברי אלו לומר שיש לנעול את הילדים בבית, אך צריכים לדעת שכל דבר עושה רושם עמוק. לפתע בגיל שש עשרה בחור לא רוצה ללמוד! מה קרה? לפעמים הטומאה שחדרה

לראשו לפני עשר שנים היא הגורמת לכך. יש, אפוא, להתפלל כל העת שהילדים [וגם ההורים] ישארו נקיים וטהורים בנשמתם.

ישנו יסוד נוסף וחשוב עד מאוד בענין החינוך. הורים צריכים לדאוג לבנות את בנם מבחינה רוחנית, אך עליהם לדעת כי אין בידם לשנות אותו, ואם הם ינסו לבנות אותו לכדם בצורה מושלמת, הוא ייהפך למעין 'רובוטי' - הכל ישאר חיצוני, לא חלק מאישיותו העצמית.

החובה המוטלת על ההורים היא, להעניק לבנם את היסודות המוצקים, עליהם יבנה אח"כ הבן ע"י בחירתו בטוב בנין מושלם בעזרה. עליהם להכניס בו קדושה והרגלים טובים בצורה כזו שהילד ימשיך אח"כ לבנות את עצמו לבד.

כדי שאדם יבנה את עצמו הוא נזקק להערכה עצמית, ויש לדאוג לכך שתהיה לו חשיבות בעיני עצמו. אלו הם היכלים, כביכול, שאדם נזקק להם לבניינו העצמי.

מהי החשיבות המיוחדת של עם ישראל, שאותה יש לשנן תדיר באוזני הבן?

ידועים דברי חז"ל "חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר 'בצלם אלקים עשה את האדם'" (אבות ג, יד).

"נודעת" הכוונה היא שלא רק שבמציאות האדם נברא בצלם, אלא שהוא גם זכה שיודעו לו זאת ויגלו לו את המציאות האמיתית - שיש בו מעלה עצומה וטמונים בו כוחות מופלאים.

ולא עוד, אלא שהתנא ממשך ואומר: "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר 'בנים אתם לה' אלוקיכם' - לכלל ישראל ישנה מעלה שאין לשאר אוה"ע, ונוסף על כך הם גם זכו שיודעו להם מעלה זו.

משל למה הדבר דומה? למלך רב חסד שנאות לקבל לפגישה אזרחים הנזקקים לו. בפתח הארמון משתרך לו תור ארוך של מאות אנשים הממתנינים להיכנס אל המלך, ובירכתי התור עומד לו בן המלך וממתין בסבלנות כמו כולם. אומרים לו מכירו: "אינך צריך להמתין, בתור בן המלך באפשרותך להיכנס אליו באופן מיידי מהדלת האחורית..." וכך כלל ישראל "נקראו בנים למקום". וניתנה בידם האפשרות לפנות ישירות בכל עת לאביהם הרחום והחונן.

קופת השכונה
גבעת שאול והסביבה
בפיקוח רבני השכונה שלי"א
הצדקה שלך לשכנים שלך...

אור יצור

דבור יקובק (אין) אלוס לזאב
"קופת השכונה"

לתרומות בכרטיס אשראי
1800-100-960
24 שעות
ביממה

דבר ה' - זו הלכה

פינה אקטולית לשאלה מצויה בהלכה ממורי ההוראה

הגאון רבי זלמן דוד צוקרמן שליט"א

בדין אי בעינן "הוא ועירובו במקום אחד" לענין "עירובי תבשילין"

אך לפי המבואר במגיד משנה בפ"ו מהל' יו"ט ה' ז' בשם עבודת הקודש להרשב"א בשם התוס' דבפירש מועיל על מי שיכול לבא אצלו ע"י עירובי תחומין, וכן נפסק ברמ"א בהגה ס"י תקכ"ז סעי' ח', וזה החילוק בין סתם למפרש, דבסתם אין דעת החכם אפי' רק על אלו שנמצאים כעת בתוך התחום, ובמפרש מועיל אף על מי שיכול לבא אצלו ע"י עירובי תחומין, ופירשו היש"ש והב"ח בשיטתם דהיינו שאין העירוב יכול להועיל על אלו שלא יוכלו לבא לכאן אף ע"י עירובי תחומין כמו שביארנו לעיל, שאם מניח העירוב בחוץ לתחומו במרחק שלא יוכל להגיע אף ע"י עירובי תחומין, חסר בעיקר תקנת העירוב מפני שצריך שיהא נחשב כל מה שמבשל ביו"ט לצורך שבת כגומר תבשיליו לשבת, ואם הניח העירוב במקום שאינו יכול להגיע אליו, אינו יכול להיות נחשב כמבשל ומניח לשבת שעל ידו יחשבו כל תבשיליו ביו"ט כגומר, וכן הביאו פ"י זה ברמ"א שם, ועיי"ש במחציה"ש, וכן העתיק במ"ב ס"ק כ"ט וז"ל ולא מהני תנאו שהרי אינו יכול לבא וליקח עכ"ל. נמצא לנו חידוש דין אם כי הם לא דברו אלא לענין חוץ לתחום, אך לכאורה יוצא מזה גם בגוונא שהבאנו בראש דברנו שהניחן במקום הא כגון במקרה שאסור לפתחו או בארון, שאי אפשר לפתחו רק ע"י איסור [ואף רק ע"י איסור דרבנן כגון מוקצה וכנ"ל], כעין שמצאנו בעירובי חצירות ועירובי תחומין דבעינן שיהא הוא ועירו במקום אחד.

אך כ"ז אם הניח כן לכתחלה במקום שיהי אסור להגיע אליו בשבת, אך אם אחר הנחתו נהי המקום אסור להגיע אליו כגון במקרה שנעשה תקלה באמצע יו"ט שאסור לפתחו, יש לדון אם זה נחשב כנאבד או נשרף עירובו שמבואר בסעי' ט"ו שם שאינו יכול לסמוך להמשיך ולבשל, שיתכן שכל האי דינא שחידשו המהרש"ל והב"ח [ע"י שם בשפ"א שתמה מאד על החידוש הנ"ל וכתב דאדרבה דנראה מסברא דמה בכך שהוא אינו יכול לבוא עתה מ"מ הוי כהניח הוא בעצמו ע"ת בעריו"ט ואח"כ הלך לו דלא מצינו שיהיה אסור לבשל במקום אחר כשאין עירוב תבשילין שלו במקום זה], הוא רק באופן שהניח בתחילה ברחוק מתחומו לא מחשב הנחתו, ולא אם אחרי שהניח והי בדעתו שיהי אתו בתחומו, רק אח"כ יצא למקום אחר שהוא כעת ביו"ט רחוק ממקום תבשילו [או באופן שנעשה תקלה במקרה כנ"ל], שלא יוכל להגיע לתבשילו בשבת, [ועיי"ש בשפת אמת אחר שהביא דעת הרשב"א כתב וצ"ע לפי"ז במי שהניח עירוב תבשילין והלך למקום אחר מה דינו ומסיים וצ"ע לדינא]. ועי' בשו"ת שבת הלוי ח"ח ס"י קכ"ב שנקט להקל בדיעבד אם אחד הניח עירוב תבשילין בביתו ואח"כ עקר לעיר אחרת ולא הביא את העירוב תבשילין אתו למקום שביתתו בשבת. וכפי שהערנו לעיל יוצא נפ"מ גם בכל האופנים דלעיל כגון במקרה וכו', ולא ראיתי שהעירו בזה, והדבר צריך תלמוד.

הנה שנינו בפ"ג דעירובין דף ל"ד ועוד כ"מ לענין "עירוב תחומין", דבעינן שיהא הוא ועירובו במקום אחד, היינו שיניח העירוב במקום כדי שיהיה אפשר לו לאכלו ביהש"מ שהוא זמן קנין שביתה, ואם הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר באופן שלא יהי אפשר לו לאכלו ביהש"מ, כגון נתגלגל חוץ לדי' אמות או נתנו בראש הקנה וכו', או נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח מבעו"י, או נפל עליו גל באופן שלא יוכל להגיע לעירוב רק ע"י איסור דאורייתא, [כי אם הוא רק מדרבנן לא גזרו על שבות בין השמשות], אינו עירוב וכנפסק להלכה בסי' ת"ט בארוכה וכן הדין לענין "עירובי חצרות" בסי' שצ"ד בארוכה.

ויש לדון אי בעינן כהאי גוונא לענין "עירוב תבשילין", היינו שאם ניח את העירוב תבשילין במקום שיהא אסור להגיע אל התבשיל בשבת כגון אם ניח את העירוב חוץ לתחום או על האילן [או ניח במקרה באופן שאסור לפתחו מחמת האור שבתוכו וכדו'] אם יועיל העירוב או לא, ויש להוסיף בזה שאי נימא שאינו מועיל ככה"ג לא יועיל אף אי רק איסור "דרבנן" מונע מלהגיע אל התבשיל, ויהי יותר חמור מעירובי חצירות ועירובי תחומין, כי הרי שם זמן החלות של העירוב הוא "בין השמשות" של שבת, וע"ז אמרו לא גזרו משום שבות, אך בעירוב תבשילין שם לכאורה אינו שייך לבין השמשות.

והנה אף כי לא מצאנו לשון "הוא ועירובו במקום אחד" בגמ' ובפוסקים לגבי עירוב תבשילין, מכל מקום יש לדון בזה, כי הרי כל דין תקנת עירוב תבשילין כמבואר בגמ' ופוסקים שיהא נחשב ע"י הנחת העירוב שכבר התחיל לבשל מערב יו"ט לשבת וכל התבשילין שיבשל ביו"ט יהא רק כגומר, ואם התבשיל של עירוב מונח במקום שלא יוכל להגיע בשבת חסר בעיקר תקנת העירוב וכמו שיבואר.

הנה אמרו בגמ' ביצה טז: מכריז ר' יעקב בר אידי מי שלא הניח עירובי תבשילין יביא ויסמוך על שלי, ועד כמה, אמר ר"נ בר זכ"י משמי דאביי עד תחום שבת, היינו שרק עד תחום שבת מועיל הנחת החכם וזכייטו עבור אחרים, ועי' ברש"י שם ד"ה עד תחום שבת ולעומדים חוץ לתחום לא היה דעתו של מניח עליהם ולא עלו על לבי לזוכרן, ובפשוטו משמע מדברי רש"י שכל הטעם שלא מועיל לאלו הדברים מחוץ לתחום הוא משום חסרון דעת החכם עליהם, ולא משום שלהדריס חוץ לתחום לא יועיל אפי' אם יכוין עליהם משום שלא יוכל להגיע אל התבשיל, וכן מבואר להדי' בר"ן שם דאפי' במפרש ומתנה בהדיא להדריס חוץ לתחום לא מהני שאינו בדין שיערב אחד על כל העולם, הרי דבאמת הי' שייך שיועיל עירוב אחד על כל העולם אף שהם לא יוכלו להגיע לתבשיל, אך אינו בדין שאחד יערב על כל העולם [ועי' שם בשפת אמת].

הרמתה גבעת שאול...

מהנעשה בתוככי שכונתינו

השלוחה החרדית נשות חיל - גבעת שאול

קהתי 22 [מול קהתי 1]

ראשון	בוקר	אחה"צ	ערב	לילה
סדנאות/ חוגים	סדנאות/ חוגים	מרכז למידה	מתמידים חווייתי נושא פרסים	הרצאות
שני	סדנאות חווייתיות	מועדון גיל הזהב *מרכז למידה/חוגים	מתמידים חווייתי נושא פרסים	סדנא בתקשורת נכונה
שלישי	בוקר עיוני הלכות שבת ושיר השירים	חוגים לילדים * תקשורת בונה לילדים ע"פ הגה	מתמידים חווייתי נושא פרסים	חוגים בריאותיים
רביעי	מפגש ניצולות השואה	מועדון גיל הזהב	מתמידים חווייתי נושא פרסים	חוגים בריאותיים * הנחיית הורים
חמישי	סדנא בריאותית	מרכז למידה	מתמידים חווייתי נושא פרסים	

לבירור שעות ופרטים - השלוחה החרדית: 02-6528921 054-8416563

קול הפרשה

הגנינים נבחרים מגדולי הדורות על פרשת השבוע

חג השבועות

ויאכל בעז וישת וייטב לבו ויבא לשכב בקצה הערמה ותבא בלט ותגל מרגלתיו ותשכב. (רות פ"ג ז')

פרשיי וייטב לבו - עסק בתורה. והקשה החת"ס הרי עסק בועז באכילה ושתיה ומה פירשיי שעסק בתורה, מה ענין עסק התורה לכאן. וביאר החת"ס עפ"י הא דאיתא בקרא [בראשית כ"ז כ"ח] וַיִּתֵּן לְדָוִד הַמֶּלֶךְ הַשְּׂמִימִים וּמִשְׁמַנֵי הָאֲרֶזֶת וְרֵב דָּגָן וְתִירֹשׁ, ואיתא על כך במדרש דמטל השמים זהו ללומדי מקרא, ומשמני הארץ ללומדי משנה, ורוב דגן ותירוש ללומדי גמרא, ובוזא נמי ק' מה ענין הלומדים לענין האכילה, אלא דאלו הלומדים רק מקרא שלא יגעו כ"כ זכאים הם רק לטל השמים שזהו מעט מן הצומח, והלומדים משנה שהוא מעט קשה יותר וזכים אף למשמני הארץ, אך הלומדים גמרא ועוסקים בה כל העת זכאים לרוב דגן ותירוש לכל הטוב, שכן לא ניתנו המאכלים אלא לעמלי התורה.

מכאן הסיק החת"ס, שזהו הביאור בד' רשיי שמה שבועז אכל ושתה עד שוייטב לבו במאכליו הוא משום שעסק בתורה בכל רבדיה וממילא זכה לכל הדגן והתירוש. (רבי יהודה משה קרפנן שליט"א מפי רבו עד החת"ס סופר)

ותתן לנו... חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו"ו (תפילת שמו"ע של חג)

כשהתורה כתבה לנו ענין חג השבועות לא כתבה לנו תורה שהוא יום מתן תורה ואילו אנו מציינים בתפלה חג השבועות - זמן מתן תורתנו, אלא בדומה למלכותא דארעא כשהמלך גוזר גזירות ומחוקק חוקים על האנשים הכפופים לממשלתו הרי לא יעלה על הדעת שיצווה עליהם לחוג את היום הזה שבו נצטוו לשמור פקודתו וחוקיו - כן הדבר הזה, הרי תורה"ק כולה משפטים וחוקים ציונים ואזהרות לכן לא ציינה התורה פרט זה של מתן תורה בעת שנצטוונו לחוג את חג השבועות.

אולם כשעמדו ותקנו נוסח התפלה ומודים אנו לה' על שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו את חג השבועות מציינים אנו שהוא חג לנו על שהוא זמן מתן תורתנו ושמחים אנו על שנתן לנו את תורתו חוקיו, שלא עשה כן לכל גוי ומשפטיו בל ידעום, שבוזה נבדלנו מכל העמים ומוכנים אנו למסור נפשנו למען קיום תורה"ק. (הרה"ק רא"י מסדיגורא זיע"א)

שבועות - שבועות

"חג השבועות" - אל תיקרי בקמ"ץ תחת השין אלא בשו"א, חג שנעשו בו שתי שבועות,

שבועה אחת - שנשבוע הקב"ה שלא ימיר אותנו באומה אחרת.

שבועה שניה - שנשבוענו להקב"ה שלא נחליף אותו באל אחר.... (האור החיים הקדוש)

חלקהו - חציו לה' וחציו לכם

באחת הסעודות בחג השבועות נשאל הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, מדוע הוצרכו לומר חלקהו, שיהיה חציו לה' וחציו לכם, והרי ניתן בעת הסעודה עצמה לשוחח בדברי תורה, ובכך לקיים שניהם.

השיב הגר"ח, שבאופן זה אין הוא מקיים לא חציו לכם ולא חציו לה', שכן אין זו אכילה ראויה, ואין זה לימוד ראוי. (רבי אבגדור נבצל)

"ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" (שמות כד-ז')

ולכאורה למה לא העיד כל אחד על עצמו אעשה ואשמע, ומנין ידע כל אחד מה שבלב חברו, ואמרו נעשה ונשמע?

משל למה הדבר דומה שהיו כמה אסירים בבית מעצרם ללא מאכל ומשתה, ובא אחד ושאלם אם רצונם לשתות, וכולם כאחד ענו נשתה משום שכל אחד בטוח שגם השני רוצה. כן הדבר היה בעת מעמד הר סיני שכל אחד היה יכול לומר נעשה ונשמע שכל אחד היה בטוח ברצונו של השני. (הרה"ק רשי"ב מפשיסחא ז"א)

בחודש השלישי וכו' באו מדבר סיני (קריאת התורה לשבועות)

החודש השלישי הוא חודש סיון שמזלו "תאומים" לרמז - כי בלעדי האחדות ואחוות רעים אי אפשר לקיים את התורה. שהרי אין באפשרות של אדם יחיד - בודד לקיים את כל תרי"ג המצוות. שישנם מצוות הנוהגות רק בכהנים או תלויות בנסיבות מסוימות ורק על ידי איחוד הלבבות נחשבים כחטיבה אחת והתורה מתקיימת על ידי כולם. (ילקוט הגרשוני)

פרשת נשא

אלה פקודי משפחת הקהתי וגו' על פי ה' ביד משה (ד, לז)

ולהלן (פסוק מה) גבי בני מררי ג"כ אמר קרא ביד משה, אמנם אצל בני גרשון לא נאמר ביד משה, ויש לבאר דהנה עבודת בני מררי היתה שמירת המשכן ובני גרשון היו השוערים ובני קהלת היו משוררים, ובגמ' (תמיד כו, א) איתא שמשנה היה מן השומרים ועוד מצינו (ערכין יא, ב) שמשנה היה ג"כ מן המשוררים, וק"ל (ערכין ס) משורר ששיער חייב מיתה, ולפי"ז ממילא

כיון דלבני קהת ומררי מצי משה להצטרף כתיב ביד משה ומשא"כ אצל בני גרשון דל"מ להצטרף. (צפנת פענח)

איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו'. והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו (ה, ו-ז)

יש לדקדק, דפתח בלשון רבים והתודו וסיים בלשון יחיד והשיבו וצ"ב.

וי"ל לפי"מ דאיתא בתוספתא (עי' ב"מ קד א תוס' ד"ה הכל) אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת ע"ש. ובוזה יבואר דגבי הוידו נקט לשון רבים דקאי בין איש ובין אשה, אך אצל הבאת האשם נקט לשון יחיד דגם בעוון האשה הרי האיש הוא שמביא על חובותיה. (חתם סופר)

ובאופן אחר אפשר לומר, דקודם לכן אמר קרא איש או אשה כי יעשו וגו' ושנינו (ב"ק פז, א) העבד והאשה פגיעתן רעה, הן שחבלו באחרים פטורין, והנה רש"י פירש את אשמו, הוא הקרן שנשבוע עליו, ע"כ. ואשר לכן בענין הוידו פתח בלשון רבים דהן האיש והן האשה חייבים, אך המשיך ודבר מענין תשלומין ובוזה האשה שחבלה באחרים פטורה ולכן נקט בלשון יחיד דקאי איש בלבד. (חיי דוד)

והשקה את האשה את מי המרים המאורים ובאו בה המים המאורים למרים (ה, כד)

בגמ' (סוטה ז, א) מבואר דההשקאה היתה בשער נקנור, ובס' מנחה חריבה הקי' מדוע לא נכנסה האשה אל תוך העזרה, ואין לומר דחיישי' שמא תמות מחמת המים, שהרי בשעה שהיתה מתחלת לשתות את המים והמים היו מתחילים לפעול בה היו מוציאים אותה מיד כדי שלא תפרוס נדה ותטמא את העזרה (כמבואר לקמן כ, ב).

ובאמת נחלקו רש"י ותוס' (קידושין נב, ב) דרש"י כתב שנשים אין נכנסות בעזרה, והתוס' חולקים וסוברים שנשים מותרות להכנס, וכתבו התוס' שם שהסוטה והנזירה נכנסות בעזרה להניף, ולא מצינו בשום מקום שהסוטה נכנסה להניף, ולהכי לא נכנסה האשה משום שהיה מגלה את ליבה וסותר את שעה אינו כדאי לעמוד בעזרה.

ויש להביא בזה דברי הגמ' (בבזיר מה, א) שאף שבבזיר נאמר וגילח פתח אהל מועד, אין הפירוש שמגלחו בעזרה, כיון שגילוח בעזרה דרך בזיון הוא, ועל כרחך יש לפרש את הפסוק וגילח פתח אהל מועד שהוא מגלח על השלמים שנאמר בהם פתח אהל מועד. ולפי"ז יש לומר שהסוטה שלא נאמר בה פתח אהל מועד פשיטא שאין לעשות את מעשה הסוטה בתוך העזרה משום שדרך בזיון הוא. (רבי מיכל זילבר שליט"א)

נושא תורתי בפרשת שבוע

ברכת כהנים - כה תברכו את בני ישראל

מקור הדבר

במדרש רבה (בראשית רבה מג, ח) שנינו, מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, ר"י אמר מאברהם כה יהיה זרעך, כה תברכו את בני ישראל. ודברי המדרש צ"ב, מהי השייכות בין תיבת 'כה' שנאמרה בברכת כהנים, לתיבת 'כה' שנאמרה לאברהם אבינו, שבזכותה זכו ישראל לברכת כהנים.

והפרשת דרכים ביאר זאת על פי דברי הגמרא (ברכות כ, ב) 'אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב ישא ה' פניו אליך, אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שהם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה'. ומבואר שנשיאות הפנים שזוכים לה בברכת כהנים, היא נשיאות פנים המיוחדת לישראל לבדם ולא לשאר האומות.

והנה כשהוציא הקב"ה את אברהם ואמר לו 'כה יהיה זרעך', דרשו חז"ל - שאמר לו צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן, והיינו שאברהם סבר שלא יצא מכלל בן נח ולכן הוא נתון להשפעת הכוכבים והמזלות, ואמר לו הקב"ה שהוא בכלל ישראל שהם מונהגים ע"י הקב"ה בעצמו ואינם נתונים להשפעת הכוכבים והמזלות.

ומבוארים היטב דברי המדרש, 'מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים', היינו מאימתי הם זכו לנשיאות פנים המיוחדת לישראל בלבד, וע"ז השיב המדרש 'מאברהם כה יהיה זרעך', והיינו דמאותה שעה

שאמר לו הקב"ה 'כה יהיה זרעך', ואמר לו שהוא מונהג ע"י הקב"ה בעצמו ולא ע"י הכוכבים והמזלות, מאותה השעה הוא נבדל משאר האומות, וזכה לנשיאות פנים שיש בברכת כהנים שהיא מיוחדת לישראל לבדם.

שומע כעונה

בבית הלוי (ויחי) חידש דברכת כהנים לא נתחדש דין שומע כעונה, היות וצריכים אנו שתהא הברכה בקול רם מדכתיב אמור להם, לא שייך להחשיב השומע כעונה קול רם.

והקשו הנצי"ב (שו"ת משיב דבר מ"ז) והחזו"א (או"ח כט-ב) דמאי שנא קול רם משאר הדינים כקריאת פרשת זכור ומגילה וקידוש דבעינן בהו קריאה מתוך הכתב ועל הכוס, ומ"מ השומע קיים דינים אלו מחמת שומע כעונה.

וביארנו בזה, דשאני קול רם דברכת כהנים דהוא מעיקר החפצא דמצות הברכה לברך בקול רם, ובזה לא מהני שומע כעונה דנחשב רק כעונה על האמירה, אך לא על האמירה בקול רם, משא"כ ביתר הדינים דאינם מעיקר המצוה, דאין עיקר החפצא דיקרא מתוך הכתב, אלא מצות הקריאה נתחדש בה דין נוסף שתהא מתוך הכתב, ובזה שפיר מהני שומע כעונה אף שאין לשומע כתב דאין השומע נצרך לכך, דדין זה נתחדש אצל הקורא, וכל שקרא בכל הלכותיה אף השומע שמע קריאה לכל הלכותיה. והוא כע"ד הצפנת פענח דבעשרת בני המן קוראים הקהל, כיון דלא מהני דין שומע כעונה על הקריאה בנשימה אחת, דזהו מדיני הקריאה עצמה.

מזל טוב

השמחה במעונו

להולדת הבן:

- הרב חיים יהודה לייב אילן
- הרב אברהם אבא זייבלד
- הרב אהרן שמואל חזן
- הרב אברהם כהנוביץ
- הרב יקותיאל זאב פיש
- הרב ראובן רוזנבלט

להולדת הבת:

- הרב ישעיה ב"ר אהרן בלוי
- הרב יהודה מינדן
- הרב אברהם פרוש
- הרב ציון שר שלום

לנישואי הצאצאים:

- הרב אליהו ויכלדר - לנישואי בנו
- הרב שמעון טרגר - לנישואי בתו
- הרד מרדכי פלדשטיין - לנישואי בתו
- הרב יעקב שינברגר - לנישואי בנו

להולדת הנכד/ה:

- הרב משה יוסף הינמן
- הרב חיים זייבלד
- הרב ישראל סובול
- הרב אברהם יצחק פרידלס

מסירת מידע למדור
"השמחה במעונו":

052-7637745

חידוד הגבעה

שאלות המעוררות למחשבה, שיסאו את משיביהם בפרסים בהגרלה

תשובות [ניתן בשיתוף ההורים] יש לשלוח לפקס: 1532-6516515

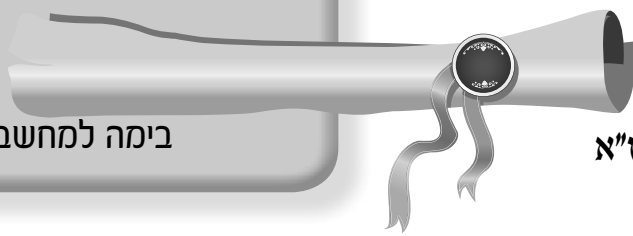
א. כתב הרמ"א [תצ"ד] ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות, וכתב הבאר היטב [סק"ח], ושמעתי שאוכלים חלב ואח"כ בשר, דלא כמו שעשו המלאכים אצל אברהם שאכלו בשר בחלב, שבעבור זה נתנה התורה לישראל.

וצ"ע דמשמע דהמלאכים אכלו בשר בחלב שאסרה תורה, ולכאורה הא רק דרך בישול אסרה תורה, וא"כ על כרחך דאכלו בשר בחלב המבושלים יחד, וקשה דהרי יש לאו מיוחד על עצם הבישול דבשר וחלב, ואיך בישל אברהם בשר בחלב, הרי קיים הוא את כל התורה כולה.

ב. ב'מנין' בה נזכרתי, ועל שמה כולי נקראתי, ובה הובעה צערי על אחותי, הסבר!!

ג. ויקח עשרה אנשים מזקני העיר [רות ד, ב]

בכתובות [ז, ב] למדו מכאן מהמקרא שברכת חתנים בעשרה, שלכך הביא בועז עשרה אנשים. ויש לעיין, הרי שם בסמוך נאמר רב נחמן אמר רב חתנים מן המנין, א"כ היה די לו להביא תשעה אנשים והוא היה מצטרף עמהם יחד למנין, ולמה נצרך להביא עשרה אנשים.

אתקינו סעודתא - סעודת "נעשה ונשמע"

אשרי עין ראתה כל אלה.

אלילולי זכינו וביהמ"ק היה קיים, היתה שכונתינו המעטירה, שכונת גבעת שאול, ניצבת בעין הסערה. שכונתינו השלווה השוכנת לה במערב העיר בשערי ירושלים, היא זו שהיתה זוכה להרגיש ולחוש את עצמת הדברים. לשמוע את שאון רגשת עולי רגלים, רבבות אנשים נשים וטף יחד עם קרבנותיהם, קרבנות חובה ונדבה "כצאן קדשים כצאן ירושלים במועדיה" הבאים בשערי שכונתינו. היום צריכים אנו לעצום עינינו ולדמייין את שמחת יועל כולנה, ולדמייין את מצות הבאת ביכורים המתקיימת לראשונה בעצרת, אשר היוותה את שיא פסגת יופי עליית שבטים.

שיירות שיירות מכל קצוות הארץ של אלפי בני אדם, כשבראש התהלכה צועד לו מעדנות שור שקרנותיו מצופים זהב, עטרה של ענפי זית קלועים לו בראשו, ומאחוריו מנגנים חלילים בגילת ורנן "שמחתו באומרים לי בית ה' נלך" במנגינה שובת לב.

סלי הנצרים וכלי הזהב והכסף הנוצצים לעין שמש סיוונית לוחטת, מלאים מפירות שנשתבחה בהם א"י. תמר תאנה ורימון טריים וסגוניים. ריח היין המשכר (כן, מקיימים בו מצות ביכורי ענבים), ויופי פרכילי הענבים המונחים בראש הסלסילה ומעטרים אותה חוצה לה, משתלבים יחד עם הנוף האנושי המקסים הנצפה מחלונות בתינו.

מעל גבי כל סל מציצים - מציצים להם זוג תורים ובני יונה, ומנהלים דו-שיח עם הזוג הנוסף הנמצא בכלוב בידי כל מביא ביכורים, ומשלימים את פסיפס הנוי היופי והחדר, שתשעה קבין מהן נטלה ירושלים. הלב גואה ורוגש אל מול "יפה נוף כלילת יופי מושו כל הארץ".

אבל כאן מול חלון ביתינו, הכל נעצר. בפתח דקרתא כשהמוון מתקרב לירושלים, יוצאים חשובי וטובי העיר, הפחות והסגנים, לקבל את פני הבאים. ועוד מעט קט כל ההמוון יקרא בשאון בקול רינה "עומדות היו רגלינו בשערייך ירושלים".

הלא למשמע אוזן דאבה נפשנו.

האישון דומע והלב מתגעגע לראות בשוב ה' ציון, לחזות שוב ב"מה יפו פעמיך בנעלים" עוד השנה. כמה כואב הלב לראות ב"דרכי ציון האבלות מבלי באי מועד" ו"ישועלים הלכו בו" הלך ונסוע בדריסת קדושת יום טוב. לעת עתה "נשלמה פרים שפתינו", נסתפק בלימוד משניות ביכורים וברמב"ם, כדי לדמייין לעצמינו ולילדינו את היופי וההדר, את חוויית הדברים וקדושתם, ולחנכם בצפייה לחזות בשוב ה' ציון, ונראה עין בעין.

ועתה כאשר בעווננו חסרו כל אלה, ואין לנו לא קרבנות ולא מוספי עצרת, לא ביכורים ולא שתי הלחם, החלל שנפער ממלא את ליבנו בשאלה: א"כ מהי מצוות היום? מהו עיקר עניינו של יום חג השבועות?

מאכלי חלב, קישוט הבית בפרחים ועציצים,

הריתחא דאורייתא של עסק תיקון ליל שבועות, כל אלו אינם אלא מנהגים טובים, שעל אף חשיבותם ומקורם בקודש, מ"מ אין להם זכר בש"ס. וא"כ עלינו לדרוש, מה עיקר מצות היום? אם ח"ו לא נזכה עוד השנה לבנין ביהמ"ק.

והנה בחז"ל מצאנו בזה ב' נושאים - א. קבלת עול תורה - חציו לה' ב. שמחה ועונג יו"ט - חציו לכס.

שבטת קכ"ט: איתא דגזרו רבנן על כל ערב יו"ט שלא יעשו בו "הקזת דם" אטו ערב יו"ט דעצרת "זנפיק ביה זיקא ושמיה טבוח דאי לא קיבלו ישראל תורה הוי טבח להו לבשרייהו ולדמיייהו".

ורואים כאן בפ"י שאף שעם ישראל קיבל כבר התורה לפני כ- 3320 שנה, מ"מ בכל שנה מחדש נדרשת מעם ישראל קבלה מחודשת על התורה עד כדי כך שערב חג השבועות, הוא יום שנצרך בו זהירות מסכנת רוח רעה, אי לא קיבלו ישראל תורה ח"ו.

בירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח איתא "אמר רב משרשיא בכל הקרבנות כתיב חטא. ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להם הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא מי חטאתם מימיכם". ובקרבן העדה - "בכל שנה בעצרת, הוא כיום אשר עמדנו לפני הר סיני ומקבלים התורה מחדש וכו'. הלכך אין שם חטאת ביום הזה".

וכן הוא בפסיקתא דרב כהנא "אמר הקב"ה לישראל בני הוו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים התורה".

והנה על אותו רוח ששמו טבוח קצת קשה, מה ממהר לצאת כבר בערב החג? הא דילמא יקבלו עליהם התורה בחג עצמו? רואים שהעיקר תלוי בהכנה של מ"ט הימים, ואם ח"ו לא ניכר, אז ח"ו הרוח רעה כבר יוצא בערב החג ח"ו. אך כמובן על אף ההכנה, נצרכת קבלת עול ביום החג עצמו וכדאיתא בירושלמי ובפסיקתא.

ומבואר במאמרי חז"ל אלו שעל כאו"א בפרט ועל כל ישראל בכלל, לקבל ע"ע ביום זה את כל התורה מחדש. וכאילו עומדים אנו ביום זה תחת ההר ואומרים קול אחד נעשה ונשמע. וכפי קבלת עול תורה באופן אמיתי, וכפי תוקף ההכנה והטהרה בעבודת מ"ט יום שקודם החג כך נזכה כאיש אחד בלב אחד, לחיי תורה מחודשים, תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה (מגילה לא:).

אך בחז"ל מצאנו נושא נוסף שהוא מרכזי בעבודת היום, "הכל מודים דבעצרת בעינן נמי לכס" (פסחים סח:). גם ר"א שבכל חג ומועד סובר שצורתו יכולה להתקיים ב"כל היום יושב ושונה", כולו לה', ואין בו מקום לעסקי אכילה ושתייה, מודה דבעצרת שאני. "מ"ט? יום שניתנה בו תורה לישראל".

וצ"ב, הא איפכא מסתברא, דמטעם זה גופא היה לו להיות כולו לה'?

רב יוסף, ש"סיני" לו נקרא (ברכות סד.) וסימא

עיניו שלא יסתכל חוץ לד' אמותיו (רמב"ן קידושין לא) וצם 120 תעניות עד שהקרוהו בחלום "לא ימוש מפיד" וגו' (בי"מ פה.) ודאי היה בכל ימות השנה כולו לה'. מעולם לא היה מתערב בענייני דעלמא, ולא נתן תפריט לאנשי ביתו לסעודות שבת וחג.

אבל יום אחד בשנה היה לו דעות בענייני המטבח. ביומא דעצרתא אמר "עבדו לי עגלא תילתא, אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא". וכן מר בריה דרבינא "כולא שתא הוה יתיב בתעניתא, לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורא".

וההסבר בזה כמו שכתב רש"י שם דבעינן נמי לכם "שישמח בו במאכל ובמשתה להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו".

ונראה שיש כאן לכאורה גדר נוסף במצות סעודת ועונג יו"ט דחג השבועות יותר משאר שבתות ויו"ט. שחוץ מענין ה"חציו לכס" שרצון ה' שנשמח ונתענג בשבתות ובמועדים, וההנאה והעונג עצמם, מצוה היא שמקרבת אותנו אל הבורא יתברך ומקדשת אותנו כתפילין מצה ולולב, יש בעצרת ענין נוסף.

אינעשה ונשמעדיקער סעודה. כל מאכל שאנו אוכלים, כל ממתק שאנו לועסים או מוצצים ביום זה, אנו מראים על ידו --ולעצמינו בעיקר-- שנוח ומקובל עלינו יום זה. ורואים מרב יוסף שכל הידור בעונג זה, או בחירה של גלידה או עוגת גבינה משובחת יותר, לשם ולכוונה זו, מראה בנו יותר את הקבלת עול תורה מתוך שמחה, עונג והנאה. להראות שלא רק נפשינו ונשמתינו קשורה ושמחה עם התורה, אלא גם דמינו ליבנו ובשרינו קשורים בעבודות אהבה אל התורה.

ולחנ"ל יש לקשר את שני הנושאים כאחד, שהקבלת עול תורה נעשית דרך אכילה ושתייה, עונג והנאה, סעודתינו במאכלי בשר או חלב, כבד או בלינצ'ס, זועקת כולה "נעשה ונשמע".

ושרש הענין כבר מרומז בקרבן ציבור היחידי המובא חמץ ביום זה, שתי הלחם.

בכל השנה נאמר "עד שאתה מתפלל שיכנסו ד"ת לתוך פיך התפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך מעיך" (תוס' כתובות קד.), [וצריך פעם אחת ולתמיד, לנשח כזאת תפילה לפני ברכת התורה] אבל ביום זה שניתנה בו תורה, אין פחד מהחמץ שמשמל את היצר הרע. הוא נהפך לתבלין.

"משל, לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו: בני, כל זמן שהרטיה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי; כך הקב"ה אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם ממסרים בידו" (קידושין לא:).

ויה"ר שנוזח לקבל את התורה מתוך הנאה חשק ושמחה, ועוד השנה תחזינה עינינו בשובו לציון ברחמים, ו"כשם שבא לראות כך בא ליראות" (חגיגה ב.), ולא יראו פנינו ריקם בגשמיות וברוחניות, במהרה בימינו אמן.